

ŠKRAT

„ŠKRAT“ vsako prvo in tretjo soboto
V meseci vsakem razlil bo togoto.

„ŠKRAT“ stane vse leto 3 gld., polu
leta 1 gld. 50 kr., četrť leta 80 kr.

V Ljubljani, dne 14. avgusta 1885.

Številka 14. — Tečaj III.

Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo
upravnistvu, spisi pa urednistvu v „Na-
rodno Tiskarno“ v Ljubljani.

Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo.

Vaške slike.

Vojaci so tukaj!

Vojaci pridejo!

Ti dve besedi leteli ste od hiše do hiše, od ust do ust, „kakor bi na telegraf udaril!“ Seveda so bili pogovori o tem, da pridejo vojaci semkaj na manevre, že od vspomladi sem, toda taki pogovori so vsako leto in da si so trdili verojetni možje, ki imajo z gosposko opraviti, da pridejo letos gotovo vojaci, bilo jih vendar ni in „verojetni možje“ dobili so seveda tudi vselej uzrok, zakaj jih ni: „vojska bode“ ali „cesar nima denarjev“, zato bode zopet več davkov treba plačati... Iz takih kompleksij in zaključkov izcimi se navadno imenitna vaška politika, ki se ne suče nikdar okrog malovažnih, domačih, omejenih in narodnostnih vprašanj, ampak okrog svetovnih, vse človeštvo zanimajočih in diplomatskih ugibov in namer. Letos se pa vendar niso motili ti verodostojni vaški velikaši in vse se je že pripravljalo na dostojen vsprejem vojakov.

Možje so se jezili nad prihodom vojakov, za kar so imeli več ali manj važnih razlogov. Niso videli prvič vojakov v vasi in nekateri so celo sami poskusili vojaški stan in zato so tudi vedeli povsodi in vsakemu povedati in nasvetovati, kako se jih je treba varovati, kaj imajo za nje pripraviti, kedaj pridejo, kakšni in kateri pridejo itd. Župan pa je vsakemu gospodarju izročil listek, na

katerem je bilo zapisano, koliko dobode vojakov in katerega polka, koliko častnikov itd. Za prostake bilo je kmalu pripravljeno; malo slame, pa je! Več je bilo že dela za konjike, največ pa za častnike! Seveda so le nekatere hiše imele navadno po jednega častnika, kajti častniki so izberčni, in še te so imele čez glavo zadosti pripravljati!

Ženice so se tudi jezile nad prihodom vojakov, toda po večem le — po govorjenji. V srci pa so si mislile vse drugače.

Oh, ti vojaci, nikoli niso ugnani in nikoli nimajo dosti! One češplje za drvarnico bodo gotovo vse obrali in nemara izgine še kaka kokoš!“ Tako je govorila Sadovnica, mislila pa si je tako: „Kako unčico slanine ali kak poliček moke dalo bode se pa vendar-le prodati!“

„Zakaj pa bi si ne privoščila včasih tudi kak požirček kave, če tudi stari vedno sovraži to babjo jed.“ Eh, to je hudo, ko ima ženska roci zvezani in mora dati vsak novce dedcu!“

Tako je ugibala Sadovnica, čedeč zgornjico, kamor dobodo nekega „višega“. Dober in bogat človek je, plačal Vam bode vse, kolikor bodete le računali, tolažil jo je vojak, ki je stanovil vojake. Kaj pa da je ona vse žile napela, da dostojno počedi in okraši izbico „višega“.

Drugače pa je modroval oča Sadovnik:

„Vojaci pridejo! Še teh je treba! Prej obečajo, koliko dadé izkupiti, kako drago plačujo stanovanje in slamo in mrvo, da ne napravijo nič kvare, da se jih ni treba nič bati in Bog ve kaj še vse! Meni ni treba nič praviti, že poznam te tičke, kakšni so, saj sem sam izkusil.“ Toda ni bilo Sadovniku baš toliko za slamo ali mrvo, ki bi mu jo po noči ukrali ulanci iz kozolca! Bolje bal se je za svoji dve hčERICI, mladi golobičici, baš kar razveteli liki vrtnice na vrteci. „Mladi svet je neumen!“

„No pa še Hrvate mi dadé, kakor navlašč! Že vem kaj je Hrvat!“

Pri tem pa Sadovnik ni toliko mislil na otroška leta, ko je klical za mladim Hrvatkom svoje starosti, ki je gonil „Turropoljce“: „Hrvat je tat, Hrvat je tat!“ ampak vzpomnil se je zopet nehote svojih golobičic.

In prišli so vojaci. V dolgih vrstah so se pomikali proti vasi, zaviti v prašnate meglice. Vaščani so bili baš vsi pri domu — opoludne je bilo — in pred vsemi hišami je bilo polno gledalcev. Najbolj zvedavi so bili otroci, ki so že ves dopoludan hodili gledat, kedaj pridejo in k delu jih tisti dan kar ni bilo pripraviti. Sadovnik se je ustopil pred vrata, ki vedejo na preddvorje, hoteč

vsprejeti odmerjene mu vojake. Če tudi se je branil kojnikov, dobil jih je vender, ker je imel prostoren hlev. Razun teh pa so mu nasuli na pod še lepo kopico pešcev, katerim je vedno hodil praviti, da naj ne nosijo užigalnic s seboj, da ne užgo slame. Kolikor bolj je bil Sadovnik resen in strog z vojaci, tolikanj bolj jim je stregla Sadovnica in osta'a družina. Sosebno otroci bi bili vse radi storili, da so se le prikupili vojakom. Marica in Uršika, dekleti v najlepši dobi in krasoti, hodili ste malo sramožljivo in s povešeno glavico okoli hiše, vender je vsaka po strani pogledala tja proti hlevskim durim, kjer so stali čvrsti ulanci, dasi sta Sadovnika že mesec prej propovedala svojima hčerama, da se ogibati vojakov in da nimate ničesar z njimi imeti. E, te ženske!

V kljub vsem propovedim so vojaci vender hitro postali jako domači in od jutra do večera je bil v veži vedno kak ulanec ali „janez“. Sosebno dva sta se priljubila Sadovnikovim: ulanec Pero, kakor so ga klicali, in Nemeč Grüber, ali kakor so mu Sadovnikovi dejali: Hribar. Kolikor je Hribar pridobival srca s svojo lepo vnanjostjo, toliko jo je tudi izgubaval s tem, da ni dosti umel slovenščine razun nekoliko češčine. Hrvat Pero pa ni imel baš lepe vnanjosti in tudi zvezdic ni imel pod brado kakor Hribar, a pridobil si je srca z zgovornostjo in šaljivostjo. (Konec prih.)

Kozja molitev.

Naj črni zlodej vzame
Deklet očf lepé,
Ki nam bridkosti same,
Radosti ne rodé!

Pobere naj sè sveta
Vsa rožna ustica,
Ki varajo dekleta
Nas z njimi vsacega!

Sebój naj zlodej spravi
Neumno vero v to,
Kar jezik njihov pravi,
Kar solze povedó!

In z njim pobere naj se
Ponižnost vsa in čast!
Ter vrni k nam nazaj se
Gospodstvo in oblast!

Če le takó čistili
To ženstvo bomo mi,
Mirú nikdar dobili
Ne bomo in časti.

Koštrun.

LISTEK.

Premišljevanje.

Dolenjska volitev mnogim še ne dá miru. Nikakor ne morejo priti do prepričanja, da je Šuklje voljen postavno, a celo nadpostavno, zlasti pa v Novem mestu, tam kjer živi mož devetnajstega stoletja, tisti slavni doktor, ne morejo mirno spati. — Pametnejši kar veselja skačejo, da je zmagal največji še-nij, katerega je še kdaj rodila mati, drugi se pa jeze, ker se bojé, da bodo sedaj pozabljeni, ko bode ves svet občudoval tega učenjaka in ne bode imel več časa misliti na druge.

Najbolj so pa razdraženi ljudje z modro krvjo, grofi in baroni. Tako sta se nedavno tisti Dolenjski grof in pa jeden najnovejših, če tudi ne najmlajših baronov zaradi tega streljala nekje tam za Golovcem, če ne v resnici, pa vsaj v mislih. Izid tega dvoboja bil je čuden, oba sta drug družega ubila, naposled pa vendar še živa in zdrava okrog po svetu travo tlačita. Tu se je zopet pokazalo, da imata Dolencec in Vipavec trde kosti, da ni dosti ga ubiti, treba ga je prevaliti.

Kako velikega pomena je vse, kar je zvezano s to volitvijo, da se sedaj po Dolenjskem vsaka beseda pretresuje in celo pri sodnji pretresuje, ki jo je tedaj kdo izpregovoril. Vse to se notira, da se ohrani potomstvu, da bodo nasledniki sedanjih Novomeščanov lahko našli v arhivih zapisano, kaj so njih predniki jeli, pili, govorili in mislili, ko so volili za svojega zastopnika prvega veleuma.

Še ni bila končana razprava o postavnosti te volitve, že navstane nov hrup. Gospod Kasmacher je izbran za prvega mežnarja pri veliki cerkvi na Turjaškem. Njegov posel je, da mora uro navijati, pri katerem delu mu pa še pomaga drug mežnar. Ta ura je pa tako narejena, da se noben domačin ne more naučiti navijati jo, če tudi bi jo marsikdo rad. Pa tisti, ki imajo v tem odločevati, imajo že toliko uma, da te službe ne dajo kakemu domačinu, ker sicer bi se ta ura pokvarila tako, da bi je nikdo ne mogel več popraviti.

Kasmacher je iz jako slavne rodovine. Rojen je baje nekje v nemških planinah, tam kjer se ljudje uče modrosti pri kravah, ovcah, kozah in drugi živini. Posebna zasluga Kasmacherjeva je, da

so njega predniki baje iznašli, kako sir delati. To je kaj koristnega, zato bi že iz hvaležnosti mogli biti veseli, da potomec onega slavnega izumitelja hoče prevzeti kako službo pri nas.

Izpraznena je pa sedaj služba družega mežnarja pri omenjeni cerkvi, ki ima prvemu pomagati uro navijati. Kdor je hoče dobiti mora dokazati, da ni rojen na Kranjskem ali sploh na Slovenskem in da slovenski družega ne zna, kakor dvoje ali troje psovk, kakor osel, bik itd. Domačini se že s tem opominjajo, da naj nikar ne ukladajajo prošenj, ker gotovo ne dobe te službe, škoda za papir, koleke in čas. Tu ne pomaga noben svetnik, celo sv. Andrej ne.

Mesto ljubljansko je pa nesrečno. Njega blagajnik se je obesil. Njega prednik se je bil pa ustrelil. Iz tega se vidi, da je že v Ljubljani taka navada, da se prvi blagajnik sam umori. Mnogi ugibajo, zakaj se je obesil. Najbrž za to, ker se mu ni ljubilo več živeti. Hotel je pa tudi družemu izprazniti prostor, ki bi rad avanzoval. Saj veste, da sedaj se celo uradnik upokoji, samo, da drug avanzuje. Ta si je pa mislil. Pri mestu pa še ni ta navada, kakor se je udomačila pri nekaterih deželnih uradih, da bi ga upokojili, zato, da bodo drugi avanzovali, pomagal je pa sam nižjim na njegovo mesto.

Iz tega se vidi, da je ta samomor imel jako ljudomil namen, namreč drugim pomagati.

Dosedaj res nismo vedeli, zakaj da nam na Kranjsko tako urivajo Nemce. Radi bi jih spravili s sveta. Kranjski zrak tem ljudem neki ne ugaja. Kar začne jih ščipati po trebuhu, da cvilijo in krulijo, kakor bi kdo žive drl. Bolj če je nemšk, tem huje ga vije. Nazadnje ko ne more več prenašati težav, pa se umori. Tako smo se znebili Wawreczke, Hengthalerja, Cenarija in Achtschina. Sedaj pa pridejo drugi na vrsto. Tako se bodo nemškutarji in zagrizeni Nemci počasi sami pobili, da ne bode treba Slovencem jih preganjati. To vidijo gospodje na Dunaji, zato pa nam pošiljajo take gade v deželo.

V prihodnjem stoletju ne bode več nemških liberalcev in nemčurjev, vse bode že pobral kranjski zrak, ali tista huda bolezen, ki jih kar sili, da si sami pomoré, ker ne morejo več prenašati silnih preganjanj v tej solzni dolini. Samo zgodovina bi o njih pripovedovala, kakor o nekdanjih pasjeglavcih. Pravila,

kako je čez nje prišla božja kazen, da so kar stekli, zgubili pamet in v tej besnosti si končali življenje. Kako so baš najhujše modre može predstavljali na Kranjsko, v mastne službe, da njim tako pogladijo pot v boljše življenje.

—r.

Domá!

Ko zopet sem iz zemlje tuje
V domáčo se povračal vas,
Srečaval me na póti moji
Premnog je znan in ljub obraz.

A mrzel mimo téh obrazov
Spešil sem od ljubézni znán
Do hiše obsajéne z drevjem,
Kder žil je mój zakláti krasán.

Prag prestopívši vés zapanjen
Na sredi veže sem obstal:
A v kuhinji je deva stala,
Ki vse bi bil jej daroval.

A v kuhinji je deva stala,
Iz lonca brala je cmoké;
Pogled na njô, in vsplala kri mi,
Vznemirilo se je srcé.

Pogled na njo, in vsplala kri mi,
Iz prsij izvil se vzdih globok,
Poklekol sem pred njo, jo prosil:
„Golóbče móje, daj mi — cmok“.

Jeronim Štrk.

ŠKRATOGRAMI.

Ljubljana. Gospod baron Andrej Winkler in grof z Otoka se baje še nista borila. — Splošno mnenje je tu, da se bržkone tudi ne bodeta.

Gastein. (Glej „Ljub. List.“)

Carjigrad. Sultan je pretekli teden, ko je šel na sprehod, izgubil peto pri škornjih. Škoda je velika, ker še ni bila prav nič „pošvedrana“.

Berolin. Bismarck je dovršil te dni učeno razpravo o Slovencih, v kateri se večkrat jako pohvanlo izraža o nas. — Prišla bode v kratkem na svitlo v Bambergovi tiskarni.

Honkong. Fuč-King je v nedeljo izgubil svojo tri metre dolgo kito, za katero bi dal življenje. Kdor jo najde in mu jo prinese nazaj, dal mu jo bodé v dar.

POGOVORI.

Učitelj (kaže učencem zemljevid):
„Dragi moji! To je kosec papirja, katerega imenujemo zemljevid in na tem koščeki se vidijo cesarstva, dežele, morje, reke, in trgi, dà, še celo posamezne vasi se nahajajo tu na zemljevidi!“

Učenec: „Prosim, gospod učitelj! Ali se vidi tudi moja rojstna vas?“

Učitelj: „To se umeje.“

Učenec: „Bodite torej tako prijazni, gospod učitelj! in pogledjte, kaj mi danes mati za kosilo pripravljajo.“

A.: „Kaj si vender mislil, da si se oženil; ali si pozabil, da te je oče še na smrtni postelji prosil nikdar se ne oženiti! To ti povem, ko bi oče vedel, da tako izpolnuješ njegove želje, gotovo bi se še v grobu obrnil.“

B.: „Nič ne dé! Tudi mojega brata je isto prosil, vender se bode tudi on v kratkem oženil. Ako bi se torej moj oče ko bi čul, da sem se jaz oženil v grobu obrnil, po tem bi se moral zopet obrniti, ko bi izvedel, da se je tudi njegov drugi sin oženil in tako bi naposled vender le prav ležal.“

Krojač: „Oprostite, gospod! Prosim, da bi mi obleko takoj plačali.“

Dolžnik: „Oho! Mislite li, da vam bodem ušel?“

Krojač: „Bog ne daj! To ne mislim, ali bojim se, da bodem moral jaz uiti, ako ne bodem dobil nikjer plačila.“

Lovec (kmetu v gozdu): „Niste li videli tu mimo zajca bežati!“

Kmet: „Da!“

Lovec: „Koliko časa je od tedaj?“

Kmet: „O sv. Martinu bode tri leta.“

Vseučiliščnik (profesorju pri odhodu): „Hvala Vam lepa na trudu, ki ste ga imeli z menoj! Vse, kar znam, imam se le Vam zahvaliti!“

Profesor (uljudno): „Prosim, prosim! Ne omenjajte take malenkosti!“

Obsojenec (krvniku): „Usmilit se vender in dajte mi vrv raje okoli pasu, ker me na vratu prerado „šegeta!“

A.: „Kaj praviš, koliko je od Ljubljane do Ribnice?“

B.: „Ne bode daleč! Ako kupiš v Ljubljani viržinko in jo ne prižgeš, imel jo bodeš v Ribnici še celo.“

DROBIŽ.

Najnovejša vest.

„Slovenec“ bode izgubil svojega urednika in sotrudnika. Preselila se bosta namreč v kratkem v „Hongkong“ kjer bosta izdajala list „Mompong“, glasilo prijateljev celih trehuhov. Prvi postane mandarin z devetimi, drugi za sedaj le s tremi gumbi. Privrženci lepe in plemenite smrtne kazni „hariki“ so vsled tega čisto potrti. — Relata refero.

Dober svét.

Ker se v Gorici in okolici baje ne sme razobešati narodna trobojnica, naj ondotni prebivalci ne silijo z glavo skozi steno. „Kar ne gre, pa ne gre!“ To je že kaj starega in to naj si zapomnijo goriški Slovenci. Da pa ne bode veselje in drugih praznovanj kar brez vsake olepšave, svetovali bi jim, da naj obešijo namesto trobojnici na drevje raje kake tri ali še več lahonov, da bodo vihrali v vetru. To jim menda vender ne bodo branili.

Kaj je vse človeku neprijetno.

7.

Ako se uredniku kakega slovenskega dnevnika sanja tako živo, da prihodnji dan priobči svoje sanje v listu in ga stoprav drugi listi opozoré, da so bile to vse le sanje.

8.

Ako kdo, povabljen v odlično družbo, hiti v slabem vremenu čez cesto, a pri tem zagazi v kupico blata, katero je v Ljubljani navadno nakupičeno ob cestah.

9.

Ako se mora v glavnem mestu Kranjske osnovati nemška šola na mestne stroške.

10.

Ako se trije uredniki jednega lista snidejo na posvetovanje, pa nima nobeden iz med njih kaj pametnegā na umu.

11.

Ako kdo v družbi kihne, a nima robca pri sebi.

12.

Ako urednik kake „Večerne priloge“ poroča, da je mrtvec, ki že dokaj časa mirno počiva v hladni gomili, pričakoval Njih Veličanstvo pred uhodom hotela.

☞

Dovtipno.

Na nekem gledališčnem listu smo brali pred kratkim to le: „Otroci, ako pridejo z družino, plačajo polovico“.

☞

Voznik vozeč mlado in lepo gospodičino s starim, dolgočasnim gospodom k poroki, ponavljal je medpotoma vedno: „Ime mi je Janez! Ime mi je Janez!“ Ko ga

„Ubogí slepec, ki ne vidi belega dne, prosi vas, gospod Brinovar, malega daru!“ — „Oho, kako pa veste, da sem jaz, ako ste slepi?“ — „Prosim! Zmotil sem se, saj ne vem, da ste vi!“

vpraša nevesta, čemu vedno to ponavlja, odgovori ji voznik: „Da si ohranite moje pravo ime v spominu in da ne bodete pozneje dejali: „Sam vrag me je peljal k poroki s tem starim dolgočasnežem!“

☞

Navadno se v najnovejšem času ženitovanja na tihem opravljajo, a potem stoprav nastane vrišč!“

☞

Prosjač, kateremu podari pek majhno staro žemljo, vsklikne: „To je pa že neznosno! Ali bi ne mogli vsaj stare žemlje, katere delite med prosjače, peči nekoliko večje!“

„Bog se usmili! Že tretjič se mi je nočaj sanjalo, da mi je žena umrla, pa še sedaj klepeče in ravsaja okolo hiše!“

A.: „Zakaj pa ne streljaš danes na zajce?“ — B.: „Zaradi tega, ker sem zjutraj najprvo — babo srečal!“

Pepček: „Kaj bi ti, Jožek, učinil, ko bi te tvoj mojster dobil na laži ter ti žugal s korobačem, ako ne poveš resnice?“

Jožek: „Na odpust bi ušel!“

„Celo svoje življenje sem streljal samo kozle; na starost, ko bi potreboval največ podpore, pa imam toliko izvrstnih tekmecev v „Blatni vasi“, da je šla vsa moja bodočnost „po copatah“.